

โครงการฝึกอบรม
เรื่อง การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากไฟ
วันที่ 19-20 เมษายน 2550
ณ อาคารปฏิบัติการ สถาบันวิจัยกาญจนบุรี
ต.วังดัง อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

1. หลักการและเหตุผล

พืชจำพวกไผ่เป็นทรัพยากรป่าไม้ที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้ประโยชน์มากที่กลุ่มหนึ่งมาตั้งแต่อดีตกาล ไผ่จัดเป็นพืชโตเร็วที่มีรอบตัดฟันที่สั้นที่สุดเมื่อเทียบกับไม้โตเร็วชนิดอื่นที่ปลูกสร้างเป็นสวนป่า และใช้ประโยชน์กันอยู่ในเมืองไทย นอกจากนี้ไผ่ยังจัดเป็นไม้เอนกประสงค์ ทุกส่วนของไผ่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งสิ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง อาทิเช่น หน่อไผ่ใช้ในการบริโภคที่นิยมแพร่หลาย เช่น ไผ่ตง เหง้าของไผ่ใช้ทำเครื่องประดับตกแต่งบ้านได้ ใบของไผ่บางชนิดใช้ห่ออาหาร ลำไผ่สามารถใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางมาก เช่น ทำเครื่องจักสาน ก่อสร้าง ไม้ค้ำยัน เครื่องดนตรี เยื่อกระดาษ ไม้อัด และปัจจุบันที่นิยมคือการผลิตถ่านจากไผ่ในรูปถ่านกัมมันต์ ซึ่งผลผลิตต่างๆ เหล่านี้สามารถผลักดันให้มีการผลิตเป็นอุตสาหกรรมได้ทั้งสิ้น สามารถใช้สอยได้เพียงพอในประเทศ และยังสามารถส่งเป็นสินค้าออกได้ เช่น การผลิตถ่านกัมมันต์ หน่อไม้ปิ้งหน่อไม้กระป๋อง เครื่องจักสาน เยื่อและกระดาษ ส่วนประโยชน์ในทางอ้อม เช่น การปลูกไผ่ไว้ริมตลิ่งกันตลิ่งพังเนื่องจากการกัดเซาะพังทลายของน้ำ หรือการปลูกไผ่ไว้ตามหัวไร่ปลายนาหรือรอบๆ ที่อยู่อาศัยเพื่อใช้เป็นแนวชะลอความเร็วของลม และที่สำคัญคือประโยชน์จากการช่วยลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และเพิ่มปริมาณก๊าซออกซิเจนในบรรยากาศจากกระบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งไผ่สามารถสังเคราะห์แสงได้จากทั้งส่วนที่เป็นใบซึ่งมีพื้นที่ผิวใบจำนวนมาก รวมไปถึงจากส่วนผิวของลำไผ่ซึ่งมีสีเขียวก็ช่วยในการสังเคราะห์แสงได้เช่นกัน ไผ่เป็นพืชที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างมากมาย จึงทำให้มีการตัดลำและหน่อโดยปราศจากการจัดการและการอนุรักษ์ที่ดีพอ ประกอบกับการแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งจากสภาพแวดล้อม เช่น ภัยธรรมชาติ สัตว์ป่า หรือการบุกรุกทำลายป่าโดยมนุษย์ รวมทั้งสภาพทางสรีระของไผ่ที่ออกดอกไม่แน่นอน ติดเมล็ดน้อย อัตราการงอกไม่แน่นอน เช่น ไผ่ตง ทำให้ป่าไผ่ธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ไผ่บางชนิดอาจสูญพันธุ์ได้ถ้าไม่มีการรวบรวมพันธุ์และจำแนกพันธุ์ที่ชัดเจนและถูกต้อง

ในปัจจุบันนี้วัตถุดิบที่เป็นไม้ไผ่ส่วนใหญ่ได้มาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติแทบทั้งสิ้น มีน้อยมากที่มาจาก การปลูกสร้างสวนป่าไผ่แล้วตัดฟันออกมาใช้ประโยชน์ ซึ่งการเก็บเกี่ยวผลผลิตของไผ่ออกจากป่าธรรมชาติที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบันโดยเฉพาะหน่อและลำไผ่นั้นไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการที่ต้องมีการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตลอดไป ซึ่งการเก็บเกี่ยวผลผลิตในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เกินกำลังผลิตของป่า ส่งผลให้ไผ่ในธรรมชาติไม่สามารถฟื้นตัวได้

ทัน แต่หากจะมีการส่งเสริมให้ราษฎรปลูกสวนป่าไผ่ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบเองโดยไม่ต้องไปรบกวนธรรมชาตินั้นก็ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่จะมาสนับสนุนว่าไผ่ชนิดใดควรปลูกในพื้นที่บริเวณใด และนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอะไร ซึ่งงานวิจัยลักษณะดังกล่าวควรจะเร่งกระทำโดยด่วนที่สุด

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีป่าไผ่ธรรมชาติและแปลงปลูกสวนไผ่อยู่เป็นจำนวนมากโดยใช้ประโยชน์จากลำและหน่อ ซึ่งสถานีวิจัยกาญจนบุรี สังกัดสถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาาระบบนิเวศเกษตร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพืชเศรษฐกิจชนิดนี้ เพราะนอกจากจะใช้ประโยชน์ในทางตรงดังกล่าวมาแล้ว ประโยชน์ทางอ้อมคือป่าไผ่มีประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยให้หน้าดินไม่ถูกชะล้างโดยลมและน้ำ ช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร เพิ่มเติมความอุดมสมบูรณ์ของดิน ช่วยให้ระบบนิเวศน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพในแปลงป่าไผ่ เช่น เห็ดต่างๆ ทั้งชนิดที่รับประทานได้และไม่ได้ พืชสมุนไพรที่ใช้เป็นยาอันจะเป็นระบบการเกษตรที่ยั่งยืนต่อเกษตรกรให้สามารถมีรายได้เพียงพอ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้นำผลงานวิจัยมาถ่ายทอดสู่เกษตรกรและบุคคลเป้าหมาย

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกและการใช้ประโยชน์จากไผ่
- 2.2 เพื่อให้ทรัพยากรไผ่ มีการปลูกและการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
- 2.3 เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ดำเนินการได้ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้สนใจต่อไป

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกและการใช้ประโยชน์จากไผ่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
- 3.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถใช้ประโยชน์จากไผ่และประยุกต์ผลิตภัณฑ์ต่อไปได้

4. รูปแบบการจัดอบรม

- 4.1 การบรรยาย
- 4.2 การสาธิต

5. ระยะเวลาการจัดอบรม

วันพฤหัสบดีที่ 19 - วันศุกร์ที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2550 เวลา 08.30 – 16.30 น.

6. สถานที่

ห้องประชุมอาคารปฏิบัติการ สถานีวิจัยกาญจนบุรี สถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาาระบบนิเวศเกษตร หมู่ 9 ต.วังดัง อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

7. ผู้รับผิดชอบ

สถานีวิทยุกาญจนบุรี สถาบันค้นคว้าและพัฒนาระบบนิเวศเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาควิชาวนผลิตภัณฑ์ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตผลทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้สนใจ ประมาณการ 30 คน

9. งบประมาณการจัดอบรม

งบประมาณได้รับการสนับสนุนจากโครงการถ่ายทอดงานวิจัยสู่ประชาชนเรื่อง “การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและการใช้ประโยชน์จากไผ่” จำนวน 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

10. สถานที่ติดต่อ

สถานีวิทยุกาญจนบุรี สถาบันค้นคว้าและพัฒนาระบบนิเวศเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่ 303 หมู่ที่ 1 ต.วังดัง อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190

โทรศัพท์ 0 2579 6959 โทรสาร 0 2579 6515

โครงการฝึกอบรม
เรื่อง การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากไฟ
วันที่ 19-20 เมษายน 2550
ณ ห้องประชุมอาคารปฏิบัติการ สถานีวิทยุกาญจนบุรี
สถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาาระบบนิเวศเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ 19 เมษายน 2550

- 08.00-09.15 น. ลงทะเบียน รับเอกสาร และรับประทานอาหารว่าง
- 09.15-09.30 น. พิธีเปิดงาน
กล่าวเปิด โดย ดร.นิคม แหลมสัก
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยป่าไม้ และผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัยการวิจัย
และพัฒนาการปลูกไฟเพื่อการผลิตหน่อไม้และการใช้ประโยชน์จากลำไ้
- 09.30-12.00 น. การบรรยายเรื่อง “ลักษณะและองค์ประกอบทางเคมีของลำไ้ไฟ
กรรมวิธีการผลิตเยื่อกระดาษจากลำไ้ไฟเชิงอุตสาหกรรม”
โดย นายวิวัฒน์ อรรถพานุรักษ์ สถาบันฯผลิตผลเกษตร
- 12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-14.30 น. การบรรยายเรื่อง “การผลิตแกงหน่อไม้ไ้บ้านางในบรรจุภัณฑ์อ่อนตัว”
โดย นางสาวชลลัดดา เทียงพุก สถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณ์อาหาร
- 14.30-14.45 น. รับประทานอาหารว่าง
- 14.45-15.45 น. การบรรยายเรื่อง “การผลิตและการใช้ประโยชน์ของถ่าน ถ่านอัดแท่ง
และน้ำส้มควันไม้จากลำไ้ไฟ”
โดย ดร.นิคม แหลมสัก ภาควิชาวนผลิตภัณ์ คณวณศาสตร์
- 15.45-16.45 น. การสาธิต เรื่อง “การผลิตถ่าน ถ่านอัดแท่ง และน้ำส้มควันไม้จากลำไ้ไฟ”
โดย ดร.นิคม แหลมสัก และผู้ช่วยวิทยากร

วันศุกร์ที่ 20 เมษายน 2550

- 08.00-09.00 น. รับประทานอาหารว่าง
- 09.00-10.30 น. การบรรยาย “การผลิตและการใช้ประโยชน์ของถ่าน ถ่านอัดแท่ง และ
น้ำส้มควันไม้จากลำไ้ไฟ”
โดย ดร.นิคม แหลมสัก ภาควิชาวนผลิตภัณ์ คณวณศาสตร์

10.30-12.00 น.	การบรรยายเรื่อง “การเตรียมถ่านกัมมันต์จากไม้ไผ่” โดย ผศ.ดร.อภิสิทธิ์ ศงสะเสน ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.00 น.	การดูงาน แปลงปลูกและการขยายพันธุ์ไผ่ของสถานีวิจัยกาญจนบุรี โดย นายบุญร่วม จันทร์ชน และผู้ช่วยวิทยากร
14.00-16.45 น.	การสาธิต เรื่อง “การผลิตถ่าน ถ่านอัดแท่ง และน้ำส้มควันไม้จากลำไม้ไผ่” โดย ดร.นิคม แหลมสัก และผู้ช่วยวิทยากร รับประทานอาหารว่าง (14.30-14.45 น.)
16.45-17.00 น.	พิธีปิดการฝึกอบรม

แบบแสดงความจำนงเข้าร่วมฝึกอบรม

โครงการฝึกอบรมเรื่อง “การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากไฟ”

จัดโดย สถาบันวิจัยกาญจนบุรี

สถาบันค้นคว้าและพัฒนากระบวนการนิเวศเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำบลวังดัง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ที่อยู่.....

.....

.....

โทรศัพท์ที่ติดต่อได้สะดวก.....โทรสาร.....

E-mail address:

ข้าพเจ้า ☐ ยินดีเข้าร่วมฝึกอบรมวันที่ 1 วันที่ 19-20 เมษายน 2550

ณ อาคารปฏิบัติการสถาบันวิจัยกาญจนบุรี

☐ ไม่สามารถเข้าร่วมได้

☐ ส่งผู้แทนเข้าร่วม ชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

โทรศัพท์/โทรสาร.....

หมายเหตุ กรุณาตอบกลับภายในวันที่ 10 เมษายน 2550 (ทางโทรสาร หรือ ไปรษณีย์)

โปรดส่งแบบตอบรับเข้าร่วมฝึกอบรม ได้ที่

สถาบันวิจัยกาญจนบุรี เลขที่ 303 หมู่ที่ 9 ตำบลวังดัง อำเภอเมือง

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

โทรศัพท์ 086-6160379, 083-6100644

โทรสาร 02-5796515